

EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTŲ
ĮGYVENDINIMO NACIONALINĖJE TEISĖJE
IR ADMINISTRACINĖS NAŠTOS PAGRISTUMO
ĮVERTINIMO

REKOMENDACIJOS

2015 m. kovo 3 d.

EUROPOS TEISĖS DEPARTAMENTAS
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

MOKSLAS • EKONOMIKA • SĄNGLAUDA

EUROPOS SĄJUNGA

Kuriame Lietuvos ateitį

EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS AKTŲ
ĮGYVENDINIMO NACIONALINĖJE TEISĖJE
IR ADMINISTRACINĖS NAŠTOS PAGRĮSTUMO
ĮVERTINIMO

REKOMENDACIJOS

Parengtos Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos vykdant paramos skyrimo projektą „Administracinės naštos verslui pagrįstumo įvertinimas įgyvendinant Europos Sąjungos teisės reikalavimus nacionalinėje teisėje“ (projekto kodas Nr. VP1-4.3-VRM-03-V-01-005) pagal Lietuvos 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.3-VRM-03-V „Ekonominės veiklos reglamentavimo tobulinimas, kita verslo aplinka“.

Turinys

1. Rekomendacijų tikslas
2. Teisinis rekomendacijų kontekstas
3. Sprendimų poveikio vertinimas ir rekomendacijų taikymas
4. Perteklinio reguliavimo samprata
5. ES teisės akto projekto svarstymas
6. Atitikties subsidiarumo ir proporcingumo principams vertinimas
7. Nacionalinės pozicijos rengimas
8. ES teisės akto įgyvendinimas
9. Atitikties lentelių rengimas
10. ES teisės aktą įgyvendinančių priemonių peržiūra

1. REKOMENDACIJŲ TIKSLAS

Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas nacionalinėje teisėje yra Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir ES sutartyse įtvirtinta valstybės pareiga, kurią tinkamai vykdyti būtina siekiant, visų pirma, sukurti veiksmingą vidaus rinką, sudaryti sąlygas nacionalinių ūkio subjektų veiklai ir užtikrinti pagrindines Sąjungos piliečių teises.

Pareiga įgyvendinti ES teisės aktus yra besąlyginė, tačiau ES teisės perkėlimas į nacionalinės teisės aktus ir įgyvendinimas nėra vien tik mechaniškas procesas, kai atitinkamos nuostatos turi būti perkeltamos ar perrašomos neapgalvotai ir beatodairiškai. Todėl pastaraisiais metais tiek Europos Sąjungos institucijos, tiek valstybės narės vis dažniau ir daugiau dėmesio skiria tam, kaip ES teisė turi ar gali būti įgyvendinama nacionalinėje teisėje. Šį naują požiūrį skatina vienas ir tas pats tikslas – veiksmingas ES teisės įgyvendinimas. Žodžiu „veiksmingas“ akcentuojamas toks ES teisės aktų įgyvendinimas, kuris leistų pasiekti bendrus tikslus nesukurdamas jokios nereikalingos, o tuo labiau papildomos administracinės naštos teisinio reguliavimo subjektams.

Todėl nacionalinė teisėkūra ir sprendimų priėmimo procesas turi taip veikti, kad visuomet būtų siekiama šių tikslų.

Be to, artėjanti narystė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (OECD) taip pat reikalauja peržiūrėti teisėkūros ir sprendimų priėmimo mechanizmus, juos pertvarkyti ir jais naudotis taip, kad būtų laikomasi šios tarptautinės organizacijos reglamentavimo valdymui skirtų rekomendacijų.

Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo nacionalinėje teisėje ir administracinės naštos pagrįstumo įvertinimo rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) parengtos siekiant užtikrinti veiksmingą ES teisės įgyvendinimą nacionalinėje teisėje. Savo ruožtu šiose Rekomendacijose veiksmingas ES teisės aktų įgyvendinimas suprantamas kaip nacionalinės teisės aktų, įgyvendinančių ES teisės aktus, projektų rengimas ir tokių teisės aktų priėmimas, kuomet šiose teisėkūros stadijose buvo atliktas vertinimas siekiant išvengti papildomą administracinę naštą sukūrančio perteklinio reguliavimo.

Atsižvelgiant į tai, Rekomendacijomis siekiama trijų pagrindinių tikslų:

1. Padėti teisės akto projekto rengėjams suprasti, kas yra perteklinis reguliavimas, ir jį nustatyti rengiamuose teisės aktų projektuose;
2. Padėti teisės akto projekto rengėjams įvertinti galimo perteklinio reguliavimo pasekmes ir jo atsisakyti arba pasirinkti tinkamiausias, kuo mažesnę administracinę naštą ūkio subjektams sukeliančias ES teisės įgyvendinimo alternatyvas.
3. Prireikus padėti atsakingiems valstybės tarnautojams įvertinti perteklinį reguliavimą galiojančiuose teisės aktuose ir imtis veiksmų jo atsisakant ar mažinant juo sukeltą administracinę naštą.

Šios Rekomendacijos visų pirma skirtos valstybės institucijoms ir įstaigoms, pagal kompetenciją atsakingoms už ES teisės aktų (acquis communautaire) perkėlimą ir įgyvendinimą nacionalinėje teisėje. Taip pat šiomis Rekomendacijos siūlytina vadovautis toms institucijoms ir

įstaigoms, kurios vertina teisės aktų projektus, visų pirma dėl to, ar jais tinkamai įgyvendinti ES teisės aktai ir kokia administracinė našta gali būti jais sukelta.

Rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į Europos Komisijos ir kitų ES valstybių patirtį, jose siekiama pateikti gerosios praktikos pavyzdžiais ir visuotinai pripažįstamais geresnio reglamentavimo principais pagrįstus metodinius patarimus, kuriais remiantis būtų užtikrinamas veiksmingas Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas nacionalinėje teisėje ir būtų tinkamai įvertinamas sukuriama perteklinio reguliavimo pagrįstumas.

Rekomendacijos nėra privalomo pobūdžio dokumentas.

Nors perteklinis, administracinę naštą sukeliantis reguliavimas dažniausiai sukuriamas įgyvendinant ES teisės aktų nuostatas nacionalinėje teisėje, šios Rekomendacijos taip pat skirtos ir kitiems ES bei Lietuvos teisėkūros etapams, kurių metu galima išvengti būsimo perteklinio reguliavimo ir administracinės naštos arba bent jau ją įvertinti ir sumažinti.

Rekomendacijomis siekiama prisidėti prie Lietuvos Europos Sąjungos politikos bei nacionalinės geresnio reglamentavimo politikos įgyvendinimo, taip pat, apskritai, veiksmingos teisėkūros ir, konkrečiai, administracinės naštos mažinimo tikslų.

---

2. TEISINIS REKOMENDACIJŲ KONTEKSTAS

Reikalavimas atlikti visapusišką, išsamų, realų ir faktinėmis aplinkybės pagrįstą priimamų teisės aktų poveikio vertinimą yra kiekvienos teisinės demokratinės valstybės teisėkūros elementas. Lietuvoje toks reikalavimas teisėkūroje dalyvaujantiems asmenims tiesiogiai išplaukia iš Konstitucijos, jam skirtos nuostatos išdėstytos Lietuvos Respublikos įstatymuose ir juos įgyvendinančiuose teisės aktuose.

Lietuvos Respublikos Konstitucija

„Iš Konstitucijos, būtent konstitucinio teisinės valstybės principo, įstatymų leidėjui kyla pareiga Seimo statute ir (ar) įstatymuose nustatyti tokį įstatymų leidybos proceso teisinį reguliavimą, kuriuo būtų įtvirtinta įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turinčių subjektų ir (ar) Seimo pareiga rengiant ir (ar) priimant Seime teisės aktus, kuriais reguliuojami santykiai, galintys turėti įtakos *inter alia* kriminogeninei situacijai, neigiamų ekonominių pasekmių kiliui, atlikti tinkamą įstatymo projekto įvertinimą, *inter alia* dėl neigiamų pasekmių, kurias gali sukelti įstatymo nustatytas teisinis reguliavimas.“

„Įstatymu siekiamo ekonominių santykių reguliavimo veiksmingumo vertinimas turi būti atliekamas išsamiai, objektyviai, nešališkai“.

2010 m. rugsėjo 29 d. Konstitucinio Teismo nutarimas

„Yra ydinga tokia Vyriausybės nutarimų priėmimo praktika, kai ignoruojami iš Konstitucijos 46 straipsnio, konstitucinio atsakingo valdymo principo vykdomosios valdžios institucijoms kylantys reikalavimai priimamus sprendimus <...> racionaliai motyvuoti, tinkamai įvertinti tokių sprendimų poveikį *inter alia* šalies ūkiui, valstybės finansams.“

2013 m. balandžio 2 d. Konstitucinio Teismo nutarimas

Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas

Teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais:

- proporcingumo, reiškiančiu, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti;
- efektyvumo, reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausios ir ekonomiškiausios teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus.

Įstatymo 3 straipsnis

Rengiant teisės akto projektą, kuriuo Lietuvos nacionalinė teisė derinama su Europos Sąjungos teise ar tarptautine teise, turi būti įvertintos visos galimos alternatyvos ir iš jų parinktas labiausiai Lietuvos interesus atitinkantis sprendimas.

Įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose turi būti numatomos labiausiai įgyvendinamų įstatymų tikslus atitinkančios, ekonomiškiausios ir efektyviausios priemonės.

Įstatymo 9 straipsnis

Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymas

Pagal šį įstatymą turi būti taikomos šios administracinės naštos mažinimo priemonės:

- esamo reguliavimo panaikinimas, sumažinimas, konsolidavimas arba pagerinimas;
- proceso supaprastinimas vykdant teisės aktuose nustatytus informacinius įpareigojimus;
- institucijų keitimasis turimais duomenimis ir informacija;
- informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas;
- išsamios informacijos ir konkrečių veiksmų informaciniams įpareigojimams įvykdyti pateikimas;
- teisės aktų sukeltos administracinės naštos įvertinimas;
- teisės aktų projektų sukeltos administracinės naštos įvertinimas;
- Europos Sąjungos teisės aktų, perkeliamų į nacionalinę teisę, administracinės naštos įvertinimas.

Įstatymo 3 straipsnis

Seimo Statutas

Kartu su Seimui teikiamu įstatymo projektu pateikiamas aiškinamasis raštas, kuriame turi būti nurodyta:

- numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta;
- kaip įstatymo įgyvendinimas atsilies verslo sąlygoms ir jo plėtrai;
- ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Statuto 135 straipsnis

Vyriausybės darbo reglamentas

Teisės akto projektą rengianti institucija yra atsakinga už teikiamo Vyriausybei teisės akto projekto tinkamą parengimą, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, Europos Sąjungos teisės perkėlimo ir įgyvendinimo planuose ar kituose planavimo dokumentuose nustatytų terminų laikymąsi.

Darbo reglamento 26 punktas

Teikime Vyriausybei turi būti nurodyta <...> teisės akto projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo išvados (pateikiamos kaip apibendrinta informacija), kai atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas ir projektą parengusios institucijos sprendimu nėra rengiama atskira numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma.

Darbo reglamento 57 punktas

Rekomendacijos nėra dar vienas, naujas teisės aktas; tai praktinė priemonė, skirta padėti teisėkūroje dalyvaujantiems asmenims įvykdyti iš minėtųjų teisės aktų kylančią pareigą įvertinti rengiamų teisės aktų poveikį.

---

3. SPRENDIMŲ POVEIKIO VERTINIMAS IR REKOMENDACIJŲ TAIKYMAS

Teisės akto projekto, nesvarbu, ar jis būtų skirtas įgyvendinti ES arba tarptautinius įsipareigojimus, ar reguliuotų valstybės visiškai vidaus kompetencijai tenkančius klausimus, poveikis gali būti įvairus, todėl jis gali arba turi būti vertinamas įvairiais aspektais. Šiam tikslui yra parengta ir skirta įvairių metodikų, taisyklių, rekomendacijų ir gairių, pavyzdžiui:

Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Vyriausybės ir numatanti tiek rengiamo projekto įgyvendinimo galimo teigiamo ir (ar) neigiamo, ilgalaikio ir trumpalaikio poveikio, tiek prioritetinių teisėkūros iniciatyvų poveikio vertinimą;

Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodika, patvirtinta Vyriausybės ir skirta reguliuoti administracinės naštos ūkio subjektams, kurią sukelia priimtuose teisės aktuose arba teisės aktų projektuose nustatyti informaciniai įpareigojimai ūkio subjektams, ir numatomo administracinės naštos pokyčio nustatymą;

Administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims nustatymo ir įvertinimo metodika, patvirtinta Vyriausybės ir skirta reglamentuoti administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims (užsieniečiams), kurią sukelia teisės aktuose numatyti informaciniai įpareigojimai nustatymą ir įvertinimą;

Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo taisyklės, patvirtintos Vyriausybės ir skirtos teisės aktų projektų vertinimui siekiant nustatyti jais numatomo teisinio reguliavimo trūkumus, dėl kurių gali susidaryti sąlygos korupcijai pasireikšti;

Sprendimų poveikio konkurencijai vertinimo gairės, patvirtintos Konkurencijos tarybos ir skirtos padėti sprendimų rengėjams įvertinti rengiamo sprendimo projekto galimą įtaką konkurencijai ir pasirinkti tinkamiausias sprendimų alternatyvas.

Teisinio reguliavimo stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Teisingumo ministro ir skirtas teisinio reguliavimo reikalingumo, pakankamumo ir efektyvumo, faktinių teisinio reguliavimo pasekmių ir jų atitikties nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir pasekmėms, teisinio reguliavimo poveikio visuomeniniams santykiams ir jo efektyvumo, taip pat reikalingumo keisti teisinį reguliavimą vertinimui;

Verslo priežiūros vadovas, parengtas Ūkio ir Teisingumo ministerijų vykdamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų finansuojamą projektą ir skirtas perteikti gerą patirtį, susijusią tiek su verslo reglamentavimu, tiek su verslo priežiūrai skirtų teisės aktų taikymu.

Perteklinio reguliavimo įgyvendinant Europos Sąjungos teisės aktus nacionalinėje teisėje nustatymas ir dėl jo kylanti administracinės naštos pagrįstumo įvertinimas nėra savarankiška poveikio vertinimo sritis, nes šios problemos gali kilti bet kurioje teisinio reglamentavimo, skirto verslui, gyventojams, aplinkai ir pan., srityje. Todėl šios rekomendacijos nėra dar viena papildoma savarankiška metodika.

Vis dėlto perteklinis reguliavimas įgyvendinant ES teisės aktus yra specifinis poveikio vertinimo aspektas, ypač dėl to, kad jis dažnai gali būti „pridengiamas“ ES teisės reikalavimais arba apskritai gali būti ignoruojamas poveikio vertinimo procese. Todėl šios rekomendacijos skirtos papildyti įvairių galiojančių poveikio vertinimo taisyklių taikymą tais atvejais, kai įgyvendinami ES teisės reikalavimai, siekiant nustatyti perteklinio reguliavimo atvejus ir tuomet pagal galiojančias poveikio vertinimo taisykles įvertinti šio perteklinio reguliavimo pagrįstumą, juo sukeltą administracinę naštą ar kitas dėl jo kylančias pasekmes.

Atsižvelgiant į tai, šiomis rekomendacijomis nėra siekiama, kad būtų parengta dar viena papildoma poveikio vertinimo pažyma, lentelė ar kitas dokumentas.

Projekto rengėjams, įvertinusiems ES teisės reikalavimus įgyvendinantį teisės akto projektą dėl perteklinio reguliavimo ir juo sukeltos administracinės naštos ar kitų teisinių pasekmių, rekomenduojama **įstatymo aiškinamajame rašte** (pateikiant informaciją pagal Seimo Statuto 135 straipsnio 3 dalies 5 arba 10 punktą) arba teikime Vyriausybei (pateikiant informaciją pagal Vyriausybės darbo reglamento 57.5. punktą) patvirtinti, kad „**Projektas įvertintas dėl perteklinio reguliavimo pagal Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo nacionalinėje teisėje ir administracinės naštos pagrįstumo įvertinimo rekomendacijas**“. Tai būtų ne tik papildoma reikšminga informacija projektą vertinančioms, svarstančioms arba priimančioms institucijoms ir kitiems suinteresuotiems asmenims, bet taip pat projekto rengėjo atliktą nuoseklų, visapusišką ir išsamų darbą patvirtinanti žyma.

---

4. PERTEKLINIO REGULIAVIMO SAMPRATA

Rekomenduotina

Vertinant ES teisės aktą (nacionalinės teisės aktų, kurie turės būti priimti siekiant jį įgyvendinti, kontekste) svarbiausia nustatyti aktualias ES teisės akto nuostatas, kurias perkeliant į nacionalinę teisę arba dėl kurių priimant nacionalines įgyvendinimo priemones valstybei paliekama pasirinkimo (apsisprendimo) teisė. Šių nuostatų lankstumas yra potencialus pagrindas sukurti perteklinį reguliavimą, todėl jos yra pirminis šaltinis siekiant jį nustatyti ir įvertinti dėl to kylančią administracinę naštą ir jos pagrįstumą.

Nors nėra vieningos nuomonės ar universalus apibrėžimo, kaip turėtų būti suprantamas perteklinis reguliavimas (*gold-plating*), jis visų pirma siejamas su ES teisės aktų įgyvendinimu ir tinkamam įgyvendinimui pasiekti nebūtinų nacionalinės teisės nuostatų, kurios, savo ruožtu, gali sukelti administracinę naštą ar kitas pasekmes, priėmimu. Tačiau norint jį suvokti ir nustatyti, reikia turėti ir vadovaujantis bent jau formalia jo apibrėžtimi, kartu praktikoje jai suteikiant kuo platesnį aiškinimą.

Perteklinis reguliavimas (*gold-plating*) turėtų būti suprantamas kaip bet kokie reikalavimai, įskaitant ir administracinio pobūdžio reikalavimus, kuriuos siūloma įtvirtinti ar kurie yra įtvirtinti nacionaliniame teisės akte, įgyvendinančiame ES teisės aktą ir kurie viršija ES teisės akte nustatytus reikalavimus ir (arba) yra **nebūtinai** ES teisės akte nustatytiems tikslams pasiekti.

Tokių reikalavimų ir jų formų gali būti įvairiausių.

Įprastai laikoma, kad **nacionalinės teisės reikalavimai, kuriais viršijami ES teisės akte nustatyti reikalavimai**, yra tokie, kuriais:

- 1.1. išplečiamas ES teisės akto nuostatos turinys: nustatomi griežtesni ar papildomi reikalavimai nei numato ES teisės aktas;
- 1.2. perkeliama viena konkreiti ES teisės akto nuostata visiškai nevertinant ir nepasinaudojant kitomis ES teisės akte numatytomis įgyvendinimo alternatyvomis;
- 1.3. siekiama išsaugoti galiojančius griežtesnius nacionalinės teisės reikalavimus, kai ES teisės aktas numato mažesnius reikalavimus, nei galioja nacionalinėje teisėje, tačiau nedraudžia valstybei pasirinkti griežtesnio reguliavimo;
- 1.4. siūloma, kad visos ar tam tikros ES teisės aktą įgyvendinančios nuostatos įsigaliotų anksčiau nei numatyta ES teisės akto įgyvendinimo termino pabaiga;

ir **reikalavimais, kurie nebūtinai ES teisės akte nustatytiems tikslams pasiekti**, laikytini tokie, kuriais:

- 1.5. viršijama tai, kas būtina ES teisės akto tikslams pasiekti;
- 1.6. pasiekiami formali nacionalinės teisės atitiktis ES teisės akte nustatytiems reikalavimams, tačiau jie pagal savo pobūdį ar formą yra nesuderinami su šiose rekomendacijose ir kituose teisės aktuose išdėstytais geresnio reglamentavimo principais.

Perteklinis administracinę naštą ar kitas pasekmes sukuriantis reguliavimas dažniausiai kyla tuomet, kai įgyvendinamos ES teisės aktų nuostatos, nustatančios minimalius reikalavimus ar vertes, tam tikras reguliavimo (pvz., laikotarpių, verčių) ribas, pavyzdinius sąrašus, alternatyvius ar fakultatyvius reikalavimus arba suteikia valstybei plačias teises ar neapibrėžtą pareigą priimti ES teisės normą įgyvendinančias taisykles.

---

5. ES TEISĖS AKTO PROJEKTO SVARSTYMAS

Rekomenduotina

Siekiant veiksmingo ES teisės aktų įgyvendinimo rekomenduotina iš anksto, dar ES teisės akto projekto svarstymo metu, įvertinti bendrą - tiek būsimo ES teisės akto, tiek projektuojamų jį įgyvendinančių nacionalinių priemonių – poveikį, prireikus konsultuojantis su suinteresuotais subjektais, kuriems ES teisės aktas ir jį įgyvendinančios nacionalinės priemonės darys poveikį.

ES teisės akto projekto poveikio vertinimo tikslas – nustatyti ES teisės akto, jeigu jis būtų priimtas, poveikį konkrečiai Lietuvos atžvilgiu ir pasiūlyti ES teisės akto projekto pakeitimus, kurie didintų teigiamą poveikį arba mažintų neigiamą poveikį suinteresuotiems subjektams. Siekiant šio tikslo, turi būti vertinama informacija apie siūlomų veiklos reguliavimo galimybių privalumus ir trūkumus, jų galimą poveikį.

ES teisės akto priėmimą inicijuojanti ES institucija poveikio vertinimą pateikia pasiūlymo priimti ES teisės aktą lydimuosiuose dokumentuose. Vis dėlto Europos Komisija, dėl informacijos trūkumo ar konkrečios valstybės specifikos nežinojimo, įprastai pateikia poveikio ES ir vidaus rinkai, bet ne konkrečiai valstybei, vertinimą. Todėl bet koks Lietuvoje atliktas poveikio vertinimas, paremtas geriausiais turimais duomenimis pagrįsta patikima analize, leistų ES teisės akto projekto svarstymo etape suformuoti tinkamą nacionalinę poziciją ir daryti įtaką projekto turiniui, o tai, savo ruožtu, tiek padidintų teigiamą arba sumažintų neigiamą ES teisės akto poveikį Lietuvoje, tiek leistų pasirengti pagrįstam, ne pertekliniam reglamentavimui įgyvendinant tokio ES teisės akto nuostatas.

Įvertinus galimą poveikį formuojamoje Lietuvos Respublikos pozicijoje, svarbu nustatyti siūlomam ES teisės aktu sprendžiamos problemos pobūdį, mastą, vystymosi tendencijas, priemones, kurių reikės ES teisės aktui įgyvendinti Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje, taip pat suinteresuotas grupes, kurioms toks teisės aktas galimai turės didžiausią poveikį.

Atliekant ES teisės akto projekto poveikio vertinimą, kiek tai pritaikoma, reikėtų remtis Vyriausybės patvirtinta Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, pagal kurią turėtų būti nustatyti šie aspektai:

- tikslas, kurio bus siekiama būsimo ES teisės aktu;
- subjektai, kuriems būsiamas ES teisės aktas turės įtaką: kurie asmenys patirs teigiamus būsimo ES teisės akto rezultatus, o kuriems dėl jo padidės administracinė našta ar kils kitokios pasekmės;
- ar pasiekti tikslą galima alternatyviomis (ne pasiūlytomis) priemonėmis ir ar pasiūlytos priemonės yra tinkamos pasiekti tikslą. Vertinant ES teisės akto projektą turėtų būti laikomasi principo, kad siūlomas reguliavimas būtų naudingas visiems asmenims, o ne vienai konkrečiai jų grupei;
- kokios pasekmės galėtų kilti (išlikti), jei nebus imtasi jokių priemonių (*status quo*).

Atliekant ES teisės akto projekto poveikio vertinimą, kiek tai pritaikoma, siūlytina nurodyti

poveikio vertinimo skaičiavimo metodus ir pagal šiuos metodus apskaičiuotų rezultatų palyginimą su alternatyvių priemonių rezultatais.

Kai nustatomas ES teisės akto projekto poveikis suinteresuotiems subjektams, su jais turėtų būti vykdomos konsultacijos dėl būsimo reglamentavimo. Svarbu konsultuotis tiek su tais subjektais, kuriuos paveiks naujasis reglamentavimas, tiek ir su tais, kurie turės įgyvendinti priimtą ES teisės aktą.

Konsultacijos su suinteresuotais asmenimis gali ne tik veiksmingai prisidėti nustatant svarbius, nacionalinę poziciją sąlygojančius, interesus, bet jų metu vykstančios diskusijos ir iš interesų grupių gauta informacija bei pasiūlymai taip pat gali padėti suprojektuoti būtinas ir veiksmingas ES teisės akto įgyvendinimo priemones dar jį tik svarstant: konsultacijų metu aptarus ir suradus tinkamas ir pagrįstas būsimo ES teisės akto įgyvendinimo Lietuvos teisėje priemones ir būdus, būtų žymiai sumažinta perteklinio reguliavimo tikimybė vėlesniame, ES teisės akto įgyvendinimo, etape.

---

6. ATITIKTIES SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAMS VERTINIMAS

Jei Europos Sąjunga neturi išimtinės kompetencijos konkrečioje srityje, kurioje yra siūlomas ES teisės akto projektas, tuomet svarbu nustatyti ES institucijų veiksmų atitiktį subsidiarumo ir proporcingumo principams. Tinkamas subsidiarumo ir proporcingumo principų laikymasis užtikrina, kad ES teisės aktais bus sukeltas mažiausias būtinas poveikis siekiant ES tikslų, o valstybei sumažės galimybė sukurti perteklinį reguliavimą ir papildomą administracinę naštą.

Rekomenduotina

Visuomet reikia siekti, kad būtų laikomasi prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) pridėtame Protokole dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo Europos Komisijos projektams numatytų penkių vertinimo kriterijų (kartu, kiek tai įmanoma, padedant Europos Komisijai tinkamai atlikti šį vertinimą):

- 1) prieš teikdama teisės aktų projektus, Komisija turi plačiai konsultuotis;**
- 2) teikiamame teisės akto projekte turi būti paaiškinimai, suteikiantys galimybę patikrinti atitiktį proporcingumo ir subsidiarumo principams;**
- 3) geresnio veiksmų pasiekimo Sąjungos lygiu pagrindimas turi būti paremtas kokybiniais ir kiekybiniais kriterijais;**
- 4) turi būti atsižvelgiama į finansinę ir administracinę naštą tiek Sąjungai, tiek nacionalinėms institucijoms, ūkio subjektams ir piliečiams;**
- 5) turi būti įvertinamas poveikis reguliavimui.**

Vertinant ES teisės akto projekto atitiktį subsidiarumo principui reikia atsakyti į klausimą, ar siūlomo veiksmo tikslų negali deramai pasiekti valstybės narės ir ar tokie tikslai gali būti geriau pasiekti Europos Sąjungos veiksmais. Šiuo tikslu analizuojant ES teisės aktą reikia įvertinti šiuos aspektus:

- ar ES teisės akto projektas turi tarpvalstybinį elementą (dėl kurio valstybė vien tik nacionaliniu reguliavimu objektyviai negalėtų pasiekti tokia priemone siekiamų tikslų);
- kaip atitinkami klausimai reguliuojami, vertinant efektyvumo ir veiksmingumo aspektais, nacionalinėje teisėje ar regioniniu arba tarptautiniu (pvz., Baltijos valstybių ar susitarimais su kitomis Lietuvos kaimyninėmis valstybėmis) mastu;
- ar priimtas ES teisės aktas turės, atsižvelgiant į siūlomų reglamentuoti santykių pobūdį, reglamentavimo reikšmę ir poveikį valstybei, visuomenei ar tam tikrų asmenų grupei, pridėtinę vertę (pavyzdžiui, ar siūlomas reguliavimas gali padėti užtikrinti valstybės interesus atitinkančią tam tikrą veiklos kryptį Sąjungos mastu, ar jis sukuria aiškią naudą masto ar efektyvumo atžvilgiais, ar padeda išvengti tam tikro nacionalinio reguliavimo neatitikimo Europos Sąjungos sutartims ir pan.).

Itin svarbu nustatyti konkretaus santykio reguliavimo svarbą ir reikšmę Lietuvai, kad būtų galima kuo tiksliau identifikuoti, ar ES teisėkūros iniciatyva apskritai yra teisėta ir pageidautina. Jeigu nustatoma, kad ES teisėkūros iniciatyvai iš esmės turi būti pritarta dėl jos teigiamo povei-

kio, toliau reikia įvertinti, koku mastu tai turėtų būti daroma. Šiuo atžvilgiu reikia įvertinti ES teisės akto projekto atitiktį proporcingumo principui pagal šiuos du kriterijus:

- ar siūlomas reguliavimas nėra perteklinis lyginant su siekiamais tikslais;
- ar jis nesukuria valstybei ar jos subjektams įpareigojimų, kurie iš esmės nėra būtini tam, kad būtų pasiektas deklaruojamas tikslas.

Pagrindinis vaidmuo užtikrinant subsidiarumo ir proporcingumo principų laikymąsi pagal SESV ir Lietuvos teisės aktus yra numatytas Seimui, kuris turi teisę pareikšti pagrįstą nuomonę dėl ES teisėkūros akto projekto prieštaravimo subsidiarumo principui. Vis dėlto kiekviena valstybės institucija ir įstaiga taip pat turi pareigą vertinti ES teisės aktų projektų atitiktį šiems principams ir šiuo vertinimu padėti Seimui atlikti šią jam tenkančią konstitucinę pareigą ir ES sutartimis numatytą teisę, t. y. bendromis pastangomis siekti, kad ES teisės aktais sukuriamas teisinio reguliavimo poveikis būtų teisėtas ir pagrįstas.

---

7. NACIONALINĖS POZICIJOS RENGIMAS

Nacionalinės pozicijos yra pagrindinis šaltinis, kuriame nacionalinės institucijos pateikia ES teisės akto projekto vertinimą. Todėl jos turėtų būti išsamios, tikslios ir informatyvios.

Be kita ko, nacionalinėje pozicijoje turi būti nurodytos numatomos nacionalinės būsimo ES teisės akto įgyvendinimo priemonės. Todėl kiekviena ES teisės akto projekto nuostata vertinama atskirai, siekiant nustatyti, ar tinkamam jos įgyvendinimui užtikrinti reikės keisti ar priimti naujus nacionalinės teisės aktus. Jeigu nurodoma, kad teisės aktų keisti ar priimti nereikės, turėtų būti pažymėta, kurios galiojančios nacionalinės nuostatos ir kokia apimtimi įgyvendina atitinkamą ES teisės akto projekto nuostatą. Jeigu reikės keisti ar priimti naujus teisės aktus, turėtų būti preliminariai nustatyta, kokie teisės aktai turės būti keičiami ar priimti.

Rekomenduotina

Rengiant nacionalinę poziciją siūlytina kiek įmanoma tiksliau nustatyti galimą ES teisės akto projekto poveikį verslui ir dėl jo kylančią reguliacinę naštą, taip pat išsamiai suplanuoti ES teisės akto projekto įgyvendinimo priemones, būdus, terminus ir numatyti už įgyvendinimą atsakingas institucijas.

Siekiant iš anksto įvertinti ES teisės akto projekto nuostatas, dėl kurių vėlesniame etape gali būti sukurtas perteklinis reguliavimas, reikėtų identifikuoti galimas ES teisės akto projekto įgyvendinimo alternatyvas atitinkamas projekto nuostatas vertinant atskirai, bendrame ES teisės akto projekto kontekste ir esamo (ar planuojamo) nacionalinio reguliavimo kontekste.

Visų pirma, turi būti nustatyta, koks yra minimalus pagal ES teisės akto projektą reikalaujamas įgyvendinimo lygis, ir apsispręsta, ar Lietuvos Respublika rinksis būtent šį įgyvendinimo būdą ar, vis dėlto, sieks įtvirtinti griežtesnį reglamentavimą ir dėl kokių priežasčių. Taip pat jau ES teisės akto projekto svarstymo metu turi būti žinoma, kurią ES teisės akte numatytą alternatyvą, išimtį, nukrypti leidžiančią nuostatą ar pereinamąjį laikotarpį Lietuvos Respublika ketina taikyti. Galiausiai, turi būti įvertinta, ar ES teisės aktui įgyvendinti reikės keisti ar priimti naujus teisės aktus, ar galiojantis teisinis reguliavimas yra pakankamas ir nieko keisti nereikės. Jeigu reikės keisti ar priimti naujus teisės aktus, turėtų būti nustatyta jų teisinė forma (įstatymas, nutarimas, įsakymas ir kt.).

Be to, turi būti įvertintas galimas būsimo ES teisės akto poveikis verslui ir kita nauju reglamentavimu sukeliama našta:

- tikslinga apskaičiuoti, kokia papildoma reguliacinė našta būtų sukuriama atsižvelgiant į alternatyvius ES teisės akto įgyvendinimo būdus;
- 2012 m. sausio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 4 „Dėl Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodikos patvirtinimo“ 2¹ punktą nustato pareigą valstybės institucijoms nedidinti administracinės naštos, todėl priėmus naują teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sukuriama papildoma administracinė našta verslui, turi būti atsakyta adekvačios egzistuojančios administracinės naštos tos srities teisės aktuose. Jeigu numatoma administracinė našta būtų didinama, turėtų būti vadovaujamosi papildomos

reguliacinės naštos vengimo principais, nurodytais šių Rekomendacijų 8 skyriuje.

- vertinant planuojamų ES teisės akto projekto įgyvendinimo priemonių pagrįstumą, turėtų būti apskaičiuojama, ar sukuriama nauda visuomenei yra didesnė nei nauja administracinė našta verslui ar gyventojams, o taip pat visa kita reguliacinė našta, tenkanti už atitinkamą sritį atsakingoms institucijoms. Pasirinkus minimalų ES teisės akto įgyvendinimo lygį vertinti sukuriamos naudos ir patiriamų kaštų nereikia;

Vertinant galimas ES teisės akto įgyvendinimo priemones taip pat reikia atsižvelgti į tai, ar verslui bus sunku prisitaikyti prie naujo reguliavimo ne tik kaštų, bet ir laiko prasme. Atskirai turėtų būti vertinama administracinė našta mažoms ir vidutinėms įmonėms, siekiant atsižvelgti į tai, kad tokio paties lygio administracinė našta mažoms ir vidutinėms įmonėms yra sunkiau pakeliama nei didesnėms įmonėms. Jeigu planuojamas priimti ES teisės aktas leidžia, mažoms ir vidutinėms įmonėms numatomas teisinis reguliavimas turėtų būti diferencijuotas lyginant su kitais subjektais.

Nacionalinė poziciją taip pat reikia atnaujinti, jei:

- pasikeitus ES teisės akto projektui turėtų būti iš naujo įvertinamos planuotos jo įgyvendinimo priemonės;
- ES teisės akto projekto pakeitimai tiek reikšmingi, kad iš naujo turėtų būti atliekamas poveikio vertinimas dėl tokių pakeitimų;
- ES teisės akto projekto pakeitimais numatoma naujai reglamentuoti verslo aplinką, turėtų būti iš naujo konsultuojamasi su suinteresuotais asmenimis.

Naujas ES teisės aktas sietinas ne tik su naujo nacionalinio teisinio reguliavimo atsiradimu, bet taip pat ir su galimybe įvertinti galiojančias nuostatas. Todėl jei galiojančios nacionalinės teisės nuostatos formaliai atitinka ES teisės akto nuostatas, nurodyti, kad jų keisti nereikės, rekomenduotina tik tuo atveju, jei atliktas jų poveikio, visų pirma administracinės naštos, vertinimas ir jo pagrindu galima nuspręsti, kad tokių nacionalinių teisės nuostatų išsaugojimas yra pagrįstas.

Nacionalinėje pozicijoje pateiktą išsamų ES teisės akto projekto įgyvendinimo planą visuomet galima naudoti (su pakeitimais ar be jų) rengiant ES teisės akto įgyvendinimo planą LINESIS duomenų bazėje ar įstaigos planavimo dokumentus. Taip galima sumažinti administracinę našta ES teisės aktus įgyvendinančiai institucijai ar įstaigai.

Nacionalinėje pozicijoje įvertinkite siūlomo ES teisės akto įgyvendinimo ar taikymo pradžios termino pagrįstumą – ar jis pakankamas priimti visas reikiamas ES teisės aktą įgyvendinančias priemones, ar jis pakankamas Lietuvos subjektams pasirengti naujų reikalavimų laikymuisi.

---

8. ES TEISĖS AKTO ĮGYVENDINIMAS

ES teisės akto įgyvendinimo nacionalinėje teisėje planas

Ruošiant ES teisės akto įgyvendinimo nacionalinėje teisėje planą siūlytina naudoti nacionalinę poziciją, parengtą ir teiktą svarstant ES teisės akto projektą, kuri taip pat pateikiama ES teisės perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo koordinavimui skirtoje informacinėje sistemoje (LINESIS). Nors nacionalinėje pozicijoje pateiktos ES teisės aktui įgyvendinti reikalingos nacionalinės priemonės turėtų būti automatiškai performuojamos į tokį ES teisės akto įgyvendinimo nacionalinėje teisėje planą, vis dėlto būtina atsižvelgti į tai, kad ES teisės akto nuostatos galėjo pasikeisti nuo nacionalinės pozicijos rengimo (atnaujinimo) iki galutinio ES teisės akto priėmimo momento.

Rengiant pasiūlymus (planą) dėl ES teisės akto įgyvendinimo, kiek įmanoma reikia pasinaudoti „institucine atmintimi“: siūlytina kreiptis į ekspertus, institucijų atstovus, dalyvavusius darbe ir svarstymuose dėl naujo ES teisės akto priėmimo, taip pat į nacionalinius ekspertus, dalyvavusius šį ES teisės akto projektą ruošusiose Europos Komisijos darbo grupėse.

Siekiant tinkamai parinkti ES teisės akto perkėlimo į nacionalinę teisę būdus ir priemones, svarbu, kad nekiltų abejonių dėl ES teisės akte pateiktų sąvokų, teisių ir reikalavimų turinio ir prasmės. Jei tokių abejonių kyla ir projekto rengėjas negali jų pašalinti tarnybinio bendradarbiavimo pagalba, siūlytina kuo anksčiau kreiptis į Europos Komisiją ir su ja konsultuotis.

Rekomenduotina

Rengiant ES teisės akto įgyvendinimo planą reikėtų numatyti visus būtinus teisėkūros veiksmus ir jiems atlikti būtinus realius terminus: už projektų parengimą atsakingas institucijas ir projektus rengiančius jų padalinius, įstatymų projektų parengimo, derinimo ir pateikimo Vyriausybei terminus (laikantis Europos Sąjungos reikalų koordinavimo taisyklių), prireikus - darbo grupių sudarymo ir veiklos terminus, įstatymus įgyvendinančių teisės aktų parengimo ir priėmimo terminus, taip pat teisės aktų projektų poveikio vertinimo metodus ir terminus (ypač tais atvejais, kai planuojama atlikti studiją ar pasitelkti išorės ekspertus), konsultacijų su suinteresuotais asmenimis ar visuomene formas ir terminus.

Planuojant ES teisės akto įgyvendinimą siūlytina kaip instrumentą naudoti atitikties lentelę pagal šių Rekomendacijų 9 skyrių. Atitikties lentelė atskleistų visiškai naujus reikalavimus, taip pat galiojančias nuostatas, kurios yra pakankamos ES teisės aktui įgyvendinti, ar ES teisės akte siūlomų alternatyvų pasirinkimo galimybes. Be to, atitikties lentelė leistų veiksmingai nustatyti galiojančius perteklinius nacionalinius reikalavimus.

Rengiant ES teisės aktų įgyvendinimo planą rekomenduotina dėl jo iš anksto konsultuotis su suinteresuotų asmenų grupėmis dėl poreikio priimti naujas reguliacines priemones. Tokia išankstinė konsultacija leistų nustatyti galimas ES teisės akto alternatyvas (iš esmės sumažinti įgyvendinimui skirtų teisės aktų skaičių), taip pat informuoti suinteresuotus asmenis apie planuojamus teisinio reguliavimo pasikeitimus.

Planuodami ES teisės įgyvendinimo priemonės visuomet įvertinkite, kokios galimybės tokius planus integruoti į institucijos veiklos planą, kaip jie dera su Vyriausybės patvirtintu prioritetinių teisėkūros iniciatyvų sąrašu, Seimo sesijų darbų programomis. Taip pat įvertinkite, ar kitos institucijos nėra pasiūliusios į rengiamą planą įtrauktų teisės aktų keisti dėl kitų priežasčių. Visa tai gali turėti įtakos rengiamam ES teisės akto įgyvendinimo planui, o įvairių teisėkūros iniciatyvų konsolidavimas ne tik sumažina valstybės institucijoms tenkančią našta, bet ir užtikrina didesnę teisinį stabilumą.

Papildomos reguliacinės naštos vengimo ir mažinimo principai

Atsakinga institucija, rengdama teisės aktų projektus, kuriais įgyvendinamos ES teisės akto nuostatos, pirmiausia turėtų įvertinti:

- ar rengiant nacionalinę poziciją atliktas poveikio vertinimas iš esmės atspindi priimto ES teisės akto ir jį įgyvendinančių nacionalinių priemonių poveikį subjektams; jei atitinkamos priimto ES teisės akto nuostatos iš esmės skiriasi nuo svarstyto ES teisės akto projekto nuostatų, gali būti tikslinga atlikti papildomą tokių nuostatų (ar, prireikus, viso teisės akto) poveikio vertinimą;
- ar ES teisės akto projekto svarstymo metu rengtos konsultacijos su interesų grupėmis ir ekspertais buvo pakankamos; jei atitinkamos priimto ES teisės akto nuostatos iš esmės skiriasi nuo svarstyto ES teisės akto projekto nuostatų, gali būti tikslinga surengti papildomas konsultacijas dėl tokių nuostatų (ar, prireikus, viso teisės akto) poveikio;
- ar įmanoma atskirai įvertinti kiekvieną iš ES teisės akto nuostatose siūlomų įgyvendinimo būdų ir pasirinkti tokį būdą, kuris neviršytų ES teisės akte nustatytų reikalavimų; jei atlikto poveikio vertinimo ir vykdytų konsultacijų rezultatų nepakanka, kad būtų įvertintos visos ES teisės akto įgyvendinimo alternatyvos, gali būti tikslinga atlikti nevertintų įgyvendinimo alternatyvų poveikio vertinimą ar dėl jų pasikonsultuoti.

Be to, institucija, atsakinga už ES teisės akto įgyvendinimą, turėtų įvertinti, ar būtinos naujos teisėkūros priemonės ES teisės akto įgyvendinimui:

- turėtų būti vengiama naujų teisės aktų rengimo, jeigu yra galimybė atitinkamus ES teisės aktų reikalavimus įtvirtinti jau galiojančiuose teisės aktuose;
- turėtų būti siekiama ES teisės aktuose įtvirtintus reikalavimus pagrįsti nacionalinės teisės aktuose egzistuojančiais reikalavimais;
- nusprendus rengti teisės akto projektą, turėtų būti siekiama rasti galimybių panaikinti nacionalinės teisės aktus, kuriuose įtvirtinti tam pačiam tikslui pasiekti skirti panašūs reikalavimai;

Rekomenduotina

Atsakinga institucija, siekdama išvengti reikalavimų, viršijančių ES teisės akto reikalavimus, turėtų vadovautis šiais perteklinio reguliavimo ir administracinės naštos mažinimo principais:

- 1. Neviršyti ES teisės akte nustatytų ribinių dydžių;**
- 2. Vadovautis „first think small“ („visų pirma galvokime apie mažuosius“) principu. Perkeliant ES teisės akte nustatytus ribinius dydžius siūlytina įvertinti, ar nėra galimybės taikyti išimtis, nukrypti leidžiančias nuostatas, diferencijuotą reguliavimą ir (ar) pereinamojo laikotarpio nuostatas labai mažoms, mažoms ir neseniai susikūrusioms (iki 2 m.) įmonėms;**

3. Neišplėsti subjektų, kuriems ES teisės aktu nustatyti reikalavimai, sąrašo;
  4. Nenustatyti tokių reikalavimų, kurių turinys (taikymo sritis) būtų platesnė nei ES teisės akte nustatytų reikalavimų apimtis;
  5. Nenustatyti papildomų nacionalinių reikalavimų;
  6. Įvertinti ES teisės akte pateiktų įgyvendinimo būdų alternatyvas ir pagrįsti pasirinktą įgyvendinimo būdą;
  7. Rinktis mažiausią perteklinį reguliavimą sukuriantį įgyvendinimo būdą;
  8. Visuomet apsvarstyti tikslingumą pasinaudoti ES teisės akte numatytomis išimtimis, pereinamojo laikotarpio ar nukrypti leidžiančiomis nuostatomis;
  9. Vadovautis technologinių sprendimų principu. Kai įmanoma, atsakingos institucijos turėtų numatyti galimybę ES teisės akte nustatytus reikalavimus įgyvendinti naudojantis technologiniais sprendimais;
  10. Reikalavimų vykdymui įtvirtinti vieno langelio principą (*one-stop-shop*);
  11. Nereikalauti pateikti informacijos, kuri prieinama viešojo sektoriaus duomenų bazėse;
  12. Atsisakyti tokio nacionalinės teisės reikalavimų, kurie pagal savo pobūdį, ar reguliavimo dalyką papildo ES teisės akte nustatytus reikalavimus, bet nėra būtini užtikrinant jų laikymąsi;
  13. Laikytis ES teisės aktuose nustatytų įgyvendinimo ar nuostatų taikymo terminų;
  14. Taikyti kompensacinį mechanizmą (*one-in-one-out* principas) - įvedant naujus reikalavimus siekti atsisakyti kitų, jau galiojančių, reikalavimų (arba netgi *one-in-two-out* principą).
  15. Vengti įtvirtinti bet kokius kitus reikalavimus, kurie atitinka ES teisės akto tikslą, tačiau yra nesuderinami su geresnio reglamentavimo principais.
-

Atsakinga institucija, nusprendusi taikyti griežtesnes priemones ir (ar) nustatyti daugiau reikalavimų negu reikalaujama įgyvendinamame ES teisės akte, turėtų teisės akto projekto lydimojuose dokumentuose išsamiai pagrįsti minėtų priemonių tikslą ir būtinumą, taip pat pateikti informaciją, ar buvo vertinami kiti alternatyvūs sprendimai, pateikti jų poveikio vertinimą.

Jei ES teisės aktą įgyvendinantis nacionalinės teisės aktas yra didelės apimties ir sudėtingas, įvertinti visų jo nuostatų poveikį ar konsultuotis dėl visų jo nuostatų gali būti pernelyg sudėtinga. Tokiu atveju šiais tikslais tikslinga išskirti tas nuostatas, kurių sukeliama administracinė našta ar kitokio pobūdžio poveikis, projekto rengėjo nuomone, gali būti didžiausias ar labiausiai nepageidaujamas. Konsultacijos su suinteresuotais asmenimis yra pirmas ir svarbus žingsnis identifikuojant šias nuostatas.

ES teisės aktą įgyvendinančio nacionalinės teisės akto projekto poveikio vertinimas

ES teisės aktą įgyvendinančio nacionalinės teisės akto projekto poveikio vertinimas atliekamas pagal šiam tikslui Lietuvos teisės aktais nustatytą poveikio vertinimo metodiką (žr. šių Rekomendacijų 3 skyrių). Kai projektu sukuriama perteklinis reguliavimas (*gold-plating*) arba ES teisės akte yra numatytos kelios galimos jo įgyvendinimo alternatyvos, poveikio vertinimas atliekamas pagal tas pačias metodikas, taisykles ir rekomendacijas.

Apibendrintai galima rekomenduoti, kad atliekant projekte numatyto perteklinio reguliavimo poveikio vertinimą reikėtų:

- vadovautis proporcingumo principu; poveikio vertinimą reikėtų atlikti tiek išsamiau, kiek nustatomas didesnis perteklinis reguliavimas;
- vadovautis bendradarbiavimo principu; siūlytina konsultuotis su už projektu reglamentuojamas sritis atsakingais specialistais ir ekspertais, subjektais, kuriems priimtas teisės akto projektas darys poveikį, taip pat Lietuvos institucijomis, atsakingomis už geresnį reglamentavimą ir administracinės naštos mažinimą;
- aiškiai identifikuoti problemą, kurią siekiama spręsti taikant perteklinį reguliavimą; siūlytina įvertinti, kokių tikslų yra siekiama papildomais reikalavimais, kurie tiesiogiai nėra įtvirtinti ES teisės akte, ir ar šių tikslai apskritai ar jiems pasiekti skirtos priemonės yra būtinos ir pagrįstos;
- įvertinti ir nurodyti visus subjektus, kuriems projekto priėmimas darys įtaką ir kurie dėl to patirs neigiamų pasekmių; atliekant šį vertinimą, siūlytina nustatyti pasekmes patirsiančių subjektų skaičių, formą, dydį (mikro, mažos, vidutinės, didelės įmonės);
- įvertinti, kiek finansinių išlaidų ir kiek laiko subjektai patirs siekdami prisitaikyti prie pasikeitusio reguliavimo; atliekant finansinių išlaidų vertinimą, siūlytina vadovautis Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodika bei konsultuotis su susijusiais subjektais;
- įvertinti, kokią įtaką nustatomas perteklinis reguliavimas darys subjektų konkurencinei padėčiai; siūlytina konsultuotis su susijusiais subjektais dėl nustatomo perteklinio reguliavimo įtakos subjektų galimybėms konkuruoti atitinkamoje rinkoje, jų galimybei patekti į rinką ir pan.;
- vadovautis „*first think small*“ principu; siūlytina įvertinti, kokią įtaką nustatoma papildoma reguliacinė našta darys labai mažoms, mažoms ir neseniai susikūrusioms įmonėms ir įvertinti, ar tokioms įmonėms galima nustatyti mažiau griežtus reikalavimus; konsultacijų metu siūlytina papildomai ir atskirai konsultuotis su šia subjektų grupe bei užtikrinti jiems galimybę išreikšti savo nuomonę dėl siūlomo reglamentavimo;

Poveikio vertinimas ir (ar) jo rezultatai turėtų būti tinkamai aprašyti teisės akto projekto lydimuosiuose dokumentuose. Rekomendacijos, kaip šiuo tikslu galima pasinaudoti rengiamomis ES teisės aktų ir juos įgyvendinančių nacionalinės teisės aktų atitikties lentelėmis, pateikiamos šių rekomendacijų 9 skyriuje.

9. ATITIKTIES LENTELIŲ RENGIMAS

Atitikties lentelės įprastai naudojamos siekiant palyginti dviejų ar daugiau teisės aktų reguliavimą ir perteikti atliktus ar planuojamus jo pokyčius. Jos įprastai naudojamos atliekant studijas ir vertinimus, taip pat dažnai sutinkamos valstybių narių nacionalinėje ir ES teisėkūroje. Įgyvendinant ES teisės aktus atitikties lentelė yra pats veiksmingiausias ES teisės akto ir jį įgyvendinančių nacionalinės teisės akto nuostatų palyginimo ir įgyvendinimo veiksmingumo palyginimo instrumentas.

Vis dėlto atitikties lentelės, kaip teisėkūroje naudojamo instrumento, veiksmingumas priklauso nuo dviejų veiksnių: pirma, nuo jos parengimo momento, ir, antra, nuo jos turinio.

Lietuvos teisės aktuose numatyta, kad įprastai atitikties lentelės turi būti užpildytos ir pateiktos priėmus direktyvos nuostatas perkeliančius ir įgyvendinančius nacionalinius teisės aktus **likus ne mažiau kaip mėnesiui iki direktyvoje nurodytos įgyvendinimo datos** (Vyriausybės patvirtintų Europos Sąjungos reikalų koordinavimo taisyklių 49 punktą), taip pat jos turi būti **teikiamos kartu su išvadoms gauti teikiamu (derinamu) teisės akto projektu** (Vyriausybės darbo reglamento 24 punktą) ir pridedamos prie Seimui teikiamo įstatymo ar kito teisės akto projekto (Seimo Statuto 135 straipsnio 4 dalis). Vis dėlto svarstyтина, ar tai yra efektyviausia praktika. Šiuo požiūriu vis dažniau valstybės narės siekia įvesti praktiką, kai atitikties lentelės rengiamos ne priimtam (įgyvendinamam) ES teisės aktui, bet žymiai anksčiau, t.y. pasiūlyto ES teisės akto projekto vertinimo metu.

Rekomenduotina

Skatintinas kuo ankstesnis pasiūlyto ES teisės akto projekto įtakos nacionalinei teisei vertinimas ir įgyvendinimo nacionalinėje teisėje planavimas. Todėl rekomenduotina pradėti rengti atitikties lenteles (parengti bent jau preliminarą atitikties lentelę) ES teisės akto projekto nuostatų atžvilgiu arba bent jau kartu su rengiamu ES teisės akto įgyvendinimo planu. Atitikties lentelės, pradėtos ruošti pradiniam nacionalinių priemonių, įgyvendinančių ES teisės akto reikalavimus, planavimo etape padėtų atskleisti tiek būtinų priemonių priėmimą, tiek galimas įgyvendinimo alternatyvas ir jų tinkamą pasirinkimą bei jo pagrindimą, identifikuotų ir potencialias perteklinio reguliavimo sritis.

Antra, ypač svarbus yra atitikties lentelės turinys. Pagal Europos Sąjungos reikalų koordinavimo taisyklių 7 priedą atitikties lentelėje turi būti pateikta informacija apie konkrečias Europos Sąjungos direktyvų ar kitų Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas ir atitinkamą nuostatą atitinkančių (perkeliančių ir (ar) įgyvendinančių) nacionalinio teisės akto (teisės akto projekto) nuostatas, taip pat nurodytas direktyvos (kito ES teisės akto) perkėlimo (įgyvendinimo) lygis. Tai yra minimali informacija, kurią atitikties lentelėse pateikia valstybės narės, o kai kurios iš jų numato ir išsamesnės informacijos pateikimą.

Atsižvelgiant į tai, kad aiškinamajame rašte ar kituose teisės akto projekto lydimojuose dokumentuose dažniausiai nėra pateikiamas numatomas konkrečios nuostatos poveikis ar pasirinkto reguliavimo pagrindimas, siūlytina atitikties lentelėje (pavyzdžiui, trečiajame stulpely-

je) aiškiai pažymėti prie nacionalinės priemonės nuostatos, kuri įgyvendina vieną iš ES teisės akte siūlomų alternatyvų, kodėl tokia alternatyva buvo pasirinkta, ar buvo svarstyta kita galima alternatyva (ar suderintas pasirinkimas konsultacijų metu su suinteresuotomis grupėmis).

Rekomenduotina

Siūlant nustatyti perteklinį reguliavimą, kaip jis suprantamas pagal šiose Rekomendacijose pateiktą apibrėžtį, atitikties lentelėje rekomenduotina tai aiškiai įvardinti ir pateikti pagrindimą, kodėl toks nacionalinis reglamentavimas yra pasirinktas ir ar jis yra būtinas siekiant nustatytų tikslų (taip pat ar jis suderintas konsultacijų metu su suinteresuotomis grupėmis).

Atitikties lentelė yra visiškai „teisėtas“ projektą lydintis dokumentas, kuriame galima nurodyti atskirų projekto nuostatų poveikį ar pateikti komentarus, nebekartojant to aiškinamajame rašte ar kituose teisės akto projekto lydimočiuose dokumentuose. Kadangi visi šie dokumentai sudaro „vieną bendrą paketą“, nuorodos iš vieno dokumento į kitą leidžia išvengti pateikiamos informacijos dubliavimo. Todėl siūlytina kiekvienu konkrečiu atveju nuspręsti, kur – atitikties lentelėje, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymyje ar aiškinamajame rašte - turėtų būti pateikta išsami informacija apie perteklinį reguliavimą ir galimą jo poveikį.

Atitikties lentelė, skirta notifikavimui, gali skirtis nuo tos atitikties lentelės, kuri teikiama kartu su nacionalinės teisės akto projektu teisėkūros subjektams. Pirmuoju, notifikavimo atveju, atitikties lentelė skirta padėti Europos Komisijai vykdyti jai pavestas funkcijas prižiūrėti, kad visi subjektai, taip pat ir valstybės narės, tinkamai laikytųsi iš ES teisės išplaukiančių pareigų. Šiuo tikslu motyvai, kodėl valstybė pasirinko minimalų reikalavimą ar nustatė perteklinį reguliavimą, Europos Komisijai nėra aktualūs. Antruoju atveju Lietuvos teisėkūros subjektams yra svarbu žinoti motyvus, kodėl buvo nuspręsta pasirinkti vieną ar kitą ES teisės akto įgyvendinimo būdą (alternatyvą) ir kokias pasekmes gali sukelti toks pasirinkimas. Todėl atitikties lentelė, teikiama Lietuvos teisėkūros subjektams, turėtų būti išsamesnė, pateikianti visus reikalingus komentarus apie pasirinkto ES teisės įgyvendinimo būdo priežastis ir pasekmes.

Atitikties lentelės rengimas ES teisės akto projekto svarstymo metu padėtų įvertinti Europos Komisijos siūlomų ES teisės akto įgyvendinimo terminų pagrįstumą ir realumą.

10. ES TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINANČIŲ PRIEMONIŲ PERŽIŪRA

Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinta teisinio reguliavimo stebėseną siekiama įvertinti teisinio reguliavimo reikalingumą, pakankamumą ir efektyvumą, faktines teisinio reguliavimo pasekmes ir jų atitiktį nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir pasekmėms, teisinio reguliavimo poveikį visuomeniniams santykiams ir jo efektyvumą, taip pat reikalingumą keisti teisinį reguliavimą. Tai taikytina ir ES teisės aktus įgyvendinančių nacionalinės teisės aktų atžvilgiu. Nors į nacionalinę teisę perkeltų ES teisės reikalavimų stebėseną iš pirmo žvilgsnio nėra reikalinga, nes valstybė savarankiškai negali pakeisti ES teisės akto nuostatos, tačiau ją atlikti tikslinga dėl dviejų priežasčių.

Pirma, peržiūros metu nustatytas pernelyg didelis, nepagrįstas ES teisės aktų nuostatų poveikis gali būti pagrindas pradėti diskusijas su ES institucijomis dėl ES teisės aktų keitimo.

Antra, ES teisės aktų įgyvendinančių nacionalinių priemonių stebėseną padėtų tiek nustatyti perteklinio reguliavimo atvejus, tiek įvertinti, ar perteklinis reguliavimas, kuris nacionalinės teisės akto projekto rengimo metu atrodė pagrįstas ir reikalingas, vis dar yra reikalingas, pakankamas ir efektyvus.

Be kuriuo atveju ES teisės akto įgyvendinimo metu turėtų būti įvertinamas ir nustatomas ES teisės akto įgyvendinimo priemonių peržiūros poreikis.

Rekomenduotina

Jei ES teisės akte yra nuostatų, kurių pagrindu siūloma viena iš kelių galimų reguliavimo alternatyvų arba siūlomas perteklinis reguliavimas, jį įgyvendinančio nacionalinės teisės akto lydimočiuose dokumentuose aiškiai nurodykite, kada planuojama atlikti šių nuostatų stebėseną, o jei ne – kodėl jos nėra tikslinga atlikti.

Iš anksto nesuplanavus artimuoju laikotarpiu atlikti stebėsenos, rekomenduotina peržiūrą vykdyti ne rečiau kaip kartą per 5 metus vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 23 ir 24 straipsniais, ypač jei ES teisės akto įgyvendinimo priemonės tiesiogiai reguliuoja verslo santykius ar daro poveikį kitoms visuomenės grupėms.

Vykdam ES teisės aktų įgyvendinančių nacionalinių priemonių stebėseną pradėkite ją nuo konsultacijų su suinteresuotais asmenimis, aiškiai išskirdami konkrečias nuostatas, dėl kurių reikalingumo, veiksmingumo ir poveikio norite sužinoti jų nuomonę.

Valstybės institucijos ir įstaigos yra kviečiamos ir raginamos naudotis šiomis Rekomendacijomis.

Europos teisės departamentas, taip pat kitos Lietuvos institucijos, kaip antai Ūkio ministerija, savo kompetencijos ribose ir remdamosi sukaupta patirtimi, pasirengę suteikti metodinę pagalbą perteklinio reguliavimo įgyvendinant ES teisės aktus, administracinės naštos apskaičiavimo ir mažinimo, geresnio reglamentavimo klausimais.

Taip pat, siekiant plačiau suprasti perteklinio reguliavimo problemą, valstybių narių pastangas kovojant su juo ir veiksmingai naudotis šiomis rekomendacijomis, gali būti naudinga susipažinti su Praktikos vadovu Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo nacionalinėje teisėje ir administracinės naštos pagrįstumo vertinimo rekomendacijų naudotojui, kuris skelbiamas Europos teisės departamento interneto svetainėje adresu www.etd.lt.